

Ξανθοπούλου, παρασκευάστρια ἐν τῷ Ε. Μ. Πολυτεχνείῳ καὶ οἱ διακεκριμένοι Χημικοὶ τῶν Χρωματουργείων Πειραιῶς κ.κ. Θώμης καὶ Ἰατρίδης. Πρὸς πάντας τούτους ἐκφράζω καὶ δημοσίᾳ τὰς πολλὰς μου εὐχαριστίας.

Εἶναι προφανὲς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θέματος τούτου προκειμένου περὶ δισκίων καὶ ζαχαροπῆκτων κινίνης παραμεινάντων ἐπὶ μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας θερινὰς περιόδους εἰς χώραν σχετικῶς θερμὴν, ὡς ἡ ἰδική μας, ὡσάκις ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐν αὐτοῖς ἐνεχομένης κινίνης ἀποβλέπει εἰς δικαστικὴν πραγματογνωμοσύνην.

Σπεύδω οὐχ' ἤττον νὰ δηλώσω ὅτι τὰ εἰρημένα πειράματά μου εἶναι ἀπλῆ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θέματος καὶ ὅτι θὰ ἐχρηάζετο νὰ ἐκτελεσθοῦν πολυάριθμα τοιαῦτα καὶ ἐκ μέρους ἄλλων συναδέλφων πρὸς πλήρη ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος.

RÉSUMÉ

Une serie d'expériences a montré que lorsqu'on conserve des dragées de quinine pendant plusieurs jours à une temperature de 40° à 50°, le dosage de la quinine donne des déficits de 0,75 % à 3 %.

Je ne suis pas encore entré dans l'étude de l'explication de ce phénomène analytique.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.—Volustana-Βάλλας στενά,* ὑπὸ Α. Κεραμοπούλλου.

Τὸ στενὸν τοῦ Σαρανταπόρου εἰς μόνος ἀρχαῖος συγγραφεὺς καὶ ἀπαξ μόνον μνημονεύει ὀνομαστί, τὸ δ' ὄνομα, τὸ ὅποῖον δίδει εἰς αὐτό, εἶναι Volustana. Ὁ Τ. Livius δηλ. ἐν 42,2 (πρβλ. Πολύβ. 28,13) ἱστορῶν τὸν πόλεμον τοῦ βασιλέως Περσέως κατὰ τοῦ ὑπάτου Κοίντου Μαρκίου τῷ 169 π. Χρ. ἀναγράφει, ὅτι ὁ Μάρκιος, σπεύδων νὰ εἰσβάλη ἐκ Θεσσαλίας εἰς Μακεδονίαν, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἐκ Παλαιοφαρσάλου καὶ προχωρήσας πρὸς βορρᾶν πορείαν μιᾶς ἡμέρας, ἐστάθη καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὀδηγοὺς τοῦ στρατοῦ, οἵτινες θὰ ἦσαν ἐντόπιοι τινες ἄνδρες, ἵνα ἐκθέσωσιν ἕκαστος διὰ τίνος ὁδοῦ θὰ ὠδήγει τὸν στρατὸν ἐντὸς τῆς Μακεδονίας. Ἐξαιρεθείσης δὲ προφανῶς τῆς διὰ τῶν Τεμπῶν δυσκόλου ὁδοῦ, ἧτις οὐδὲ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Λιβίου, οἱ ὀδηγοὶ ἀπεφάνησαν ἄλλοι μὲν ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πυθίου (δηλ. τοῦ στενοῦ τῆς Πέτρας-Αἰκατερίνης), ἄλλοι δὲ ὑπὲρ τῆς διὰ τῶν Καμβουνίων ὁρέων (ἧτοι διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ Σαρανταπόρου, ὡς διασαφεῖται περαιτέρω), ἄλλοι δὲ ὑπὲρ τοῦ στενοῦ, ὅπερ διέρχεται παρὰ τὴν ἐλώδη λίμνην Ἀσκουρίδα (δηλ. διὰ τοῦ νοτιωτέρου στενοῦ τῆς Ζιλιάνας, τοῦ μεταξὺ Καρυᾶς-Λεφτοκαρυᾶς). Ἡ σύσσειψις αὕτη ἐγένετο ἐντὸς τῆς Θεσσαλίας, ἐπειδὴ ὁ ὑπάτος μόνος μιᾶς ἡμέρας ὁδὸν εἶχε βαδίσει ἐκ Παλαιοφαρσάλου. Ὁ χωρισμὸς ὅμως τῶν ὁδῶν πρὸς τὰ τρία μνημονευθέντα ἀνωτέρω στενά

* Ἀνεκινώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Μαΐου.

γίνεται ὀλίγῳ βορειότερον τῆς Ἐλασσῶνος. Μέχρις ἐκεῖ ὑπελείπετο ὁδὸς κοινή, τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισεν ὁ Μάρκιος νὰ διανύσῃ, καὶ ὅταν θὰ ἐστρατοπέδευε πλησίον τοῦ σημείου, εἰς ὃ χωρίζονται αἱ ὁδοὶ αἱ ἄγουσαι πρὸς τὰ τρία στενά, τότε θὰ ἐλάμβανεν ὀριστικὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς κατευθύνσεως, ἣν θὰ προετίμα. Προχωρεῖ λοιπὸν εἰς τὴν Περραιβίαν καὶ στρατοπέδευε πρὸς βορρᾶν πρὸς τῆς Ἐλασσῶνος μεταξὺ Ἀζώρου καὶ Δολίχης. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Περσεὺς μὴ γνωρίζων τίνα ὁδὸν θὰ ἐβάδιζεν ὁ ἀναμενόμενος ἐχθρὸς, ἔκρινε καλὸν νὰ καταλάβῃ διὰ στρατοῦ πάντα τὰ στενά. Καὶ εἰς μὲν τὸν ζυγὸν τῶν Καμβουνίων, ὅστις ἐκαλεῖτο Volustana («in jugum Cambuniorum montium - Volustana ipsi vocant») ἔπεμψε 10 χιλ. εὐζώνους νέους ὑπὸ τὸν Ἀσκληπιόδωρον, εἰς τὸ ὑπὲρ τὴν Ἀσκουρίδα φρούριον Λαπαθοῦντα 12 χιλ. ὑπὸ τὸν Ἰππίαν, αὐτὸς δὲ κατέλαβε τὴν περὶ τὸ Δῖον χώραν, ἵνα βεβαίως φυλάξῃ τὴν ἐξόδον τοῦ στενοῦ τῆς Πέτρας. Ὁ Μάρκιος ἀποφασίζει νὰ ἐκβιάσῃ τὸ νοτιώτερον στενὸν τὸ διερχόμενον ὑπὲρ τὴν Ἀσκουρίδα.

Παραλείποντες τὰ ἐπακολουθήσαντα πολεμικὰ γεγονότα, συνάγομεν, ὅτι Volustana εἶναι βεβαίως τὸ παλαιὸν ὄνομα καὶ ὁ τόπος τοῦ σημερινοῦ Σαρανταπόρου. Τοῦτο ἠκρίβωσε καὶ ἐδέχθη ὁ Leake *Travels in northern Greece III* 338, ὃν ἠκολούθησεν ὁ Heuzey *Le mont Olympe* 207, *Mission archéol. de Macédoine* 181 ἐξ., ὁ Δήμιτσας *Μακεδονικῶν* μέρ. II σ. 77, 151 καὶ πάντες οἱ ἔκτοτε ἱστορικοί.

Περὶ τοῦ ὀνόματος Volustana ὁ Leake εἶπε τὴν γνώμην, ὅτι τὸ δεύτερον μέρος αὐτοῦ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ λέξις σιενά (παρεφθαρμένη) καὶ μετέγραψε Βωλοῦ σιενά, τοῦτο δὲ παρέλαβον ἄνευ κρίσεώς τινος ἡ συζητήσεως καὶ ὁ Heuzey καὶ ὁ Δήμιτσας (Βώλου σιενά).

Ἐν τοῖς *Ἡρακλ. τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας* 1914, 198 λέγεται τὸ ἐξῆς: «ἡ λέξις (Βολούσταννα) φαίνεται οὕσα διαλεκτικὴ τῆς Μακεδονικῆς ἢ Περραιβικῆς (ἤτοι Θεσσαλικῆς) διαλέκτου· δεύτερον συνθετικὸν φαίνεται, ὅτι ὑπόκειται ὄντως ἡ λέξις σιενά, ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ πρώτου θὰ ἦτο δίγαμμα (πρὸς π. χ. Βοίτυλος=Οἴτυλος)». Ἀλλὰ καὶ πάλιν παραμένει ἀνερμήνευτον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ὀνόματος, δεδομένου ὄντος, ὅτι ἡ γλῶσσα ἢ διάλεκτος τοῦ τόπου, εἴτε Μακεδονικὴ εἴτε Θεσσαλική, εἶναι κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ τόπου πάντως ἑλληνικὴ αὐτόθι, δὲν ὑπάρχει δ' ἐπὶ τῶν Καμβουνίων Βωλός τις ἢ Βῶλος.

Θὰ κατευθύνω λοιπὸν τὴν ἔρευναν περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ὀνόματος πρὸς ἄλλο σημεῖον.

Ἐν τινι καταλόγῳ θεαροδόκων εὐρεθέντι καὶ ἀποκειμένῳ ἐν Δελφοῖς, γεγραμμένῳ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ 420-400 π. Χρ. (Dittenberger, *Sylloge*³, 90) φέρονται ὡς θεαροδόκοι «ἐν Βάλλαις [το]ῖ Ἐενοτέλους¹. Ἡ πόλις Βάλλαι ἦτο Μακε-

¹ Τοιαύτη σχέσις τῶν Δελφῶν πρὸς τὴν Βάλλαν δηλοῖ ἀναγνώρισιν τῶν Βαλλαίων καὶ, κατ' ἐπέ-

δονική και ἐλέγετο και ἐνικῶς: Στέφ. Βυζ. «*Βάλλα, πόλις Μακεδονίας... Θεαγένης Μακεδονικοῖς (Fragm. Hist. gr. IV 509,3): Βαλλαῖους μεταγαγῶν εἰς τὸν νῦν λεγόμενον Πύθιον τόπον*». Τὸ ἐνταῦθα ὀνομαζόμενον Πύθιον τοποθετεῖται περὶ τὰ 15 χιλιόμετρα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χανίου τοῦ Χατζηζώγα ὑπὸ τὸ χωρίον Σέλος, ἐνθα ἀρχαῖον τεῖχος, οὕτως, ὥστε, ἂν ὁ Θεαγένης δὲν μαρτυρῇ περὶ μακρινῆς τινας μεταγωγῆς ἢ μετατοπίσεως Βαλλαίων τινῶν ἢ τῶν Βαλλαίων πρὸς οἴκισιν τοῦ τόπου, ὅστις ἔπειτα ἐλέγετο Πύθιον, πρέπει ἐγγὺς ποὺ νὰ ἔκειτο καὶ ἡ Βάλλα. Γενικὴν τινα τούτου πίστωσιν ἔχομεν ἐκ τοῦ Πτολεμαίου 3,13 λέγοντος: «*πόλεις δ' εἰσὶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ μεσόγειοι αἴδε: Πιερίας: Φυλάκκι, Οὐάλλα*». Αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶχεν εἰπεῖ πρότερον ὁ Πλίνιος IV, 17. Οὗτος μνημονεύσας τῶν παραλίων πόλεων τῆς Πιερίας, χωρεῖ πρὸς τὰς μεσογείους: «*oppida Pydna, Alorus' Flumen Haliacmon' intus Aloritae, Vallaei, Phylacaei*».

Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων συνάγεται ὅτι ἡ πόλις Βάλλα, Βάλλαϊ, ἢ Οὐάλλα, Οὐάλλαϊ (τὸ ἐθνικὸν Βαλλαῖος, Οὐαλλαῖος) ἐλογίζετό ποτε ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν Πιερίαν ὡς καὶ ἡ Φυλάκη¹. Ἡ Φυλάκη τοποθετεῖται εἰς ἀρχαῖον τεῖχος κείμενον ἐπὶ ὄρους περὶ τὰ 7 χιλιόμετρα πρὸς Α ἢ ΒΑ τῶν Σερβίων. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Φυλάκη δηλοῖ, ὅτι ἡ πόλις ἔλαβεν αὐτό, ἐπειδὴ ἐφύλασσε σπουδαῖον τι στενόν, τοιοῦτον δ' εἶναι τὸ τοῦ Σαρανταπόρου. Ἐπειδὴ ἡ βορεία ἐκβολὴ τούτου, τὰ «*στενὰ τῆς Πόρτας*», εὐρίσκονται ἑπτὰ χιλιόμετρα περίπου πρὸς δυσμὰς τῶν Σερβίων, ὁ δὲ χάρτης τοῦ ἑλλ. ἐπιτελείου (1:200 χιλ.) δεικνύει αὐτόθι ἀρχαῖον φρούριον—τὰ παλαιὰ Σέρβια—νομίζω, ὅτι ἐνταῦθα θὰ ἔπρεπε νὰ κεῖται ἡ Φυλάκη: ἀλλὰ δὲν ἰσχυρίζομαι, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ ζήτημά μου, καὶ ἀκοῦμαι εἰς τὸ ὅτι ἡ Φυλάκη τοποθετεῖται κατὰ τὴν βορείαν ἐκβολὴν τοῦ στενοῦ τοῦ Σαρανταπόρου γενικῶς, ἀποτελεῖ δὲ μετὰ τῆς Βάλλας ζεύγος παρά τε τῷ Πτολεμαίῳ καὶ τῷ Πλινίῳ καὶ ἐν ἐγγύτητι ἢ συνεχεῖα πρὸς τὸν κύριον πυρῆνα τῆς Πιερίας, εἰς ἣν ἀνήκει κατ' ἀμφοτέρους τούτους τοὺς μάρτυρας.

κασι, τῶν Μακεδόνων, ὡς Ἑλλήνων. Εἶναι δὲ τοῦτο δευτέρα τις βαθμὶς μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλέλληνος βασιλέως τῆς Μακεδονίας ὡς Ἑλλήνος ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ἐτέρα ὁμοία ἀναγνώρισις τῶν Μακεδόνων ὡς ἑλλήνων παρέχεται ὑπὸ ἐπιδαυριακῆς ἐπιγραφῆς (ΑΕ 1925-6 σελ. 76 ἐξ.) ἀναγραφούσης Θεαρδόκου τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν ἑλληνικαῖς χώραις ἢ πόλεσι. Ἐν Μακεδονίᾳ ὀρίζεται ὁ βασιλεὺς Περδίκκας (360 π. Χρ.) διὰ τὴν κεντρικὴν Μακεδονίαν καὶ ὁ Μενέλαος Νικάνορος ἐξ Εὐορδίας (Ἐορδίας) διὰ τὴν δυτικὴν, χωρὶς, νομίζω, νὰ σημαίνῃ τοῦτο, ὅτι ἡ «*αὐτόνομος καὶ ὑπήκοος*» Ἐορδία δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κράτος τοῦ Περδίκκα. Εἰς τὸ Πύθιον τῶν Καμβουνίων (Περραιβίας ἢ Πιερίας) ὀρίζεται Θεαρδόκος ὁ Ἐκφαντος Βούπλαγος.

¹ Εἶναι πιθανόν, ὅτι, καθὼς τὸ Πύθιον, οὕτω καὶ ἡ Βάλλα θὰ ἀνήκεν εἰς τὴν Ἑλείμιαν περὶ τὸ 220 π. Χ. BCH 1897, 112 = Gr. Dial. Inschr. 2765. πρβλ. *Annual Br. School* 1910-11 σ. 201. BELOCH. Gr. Gesch.³ III, 2, 72 ἐξ.

Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἢ μετατόπισις τῶν Βαλλαίων εἰς τὸ οὕτω οἰκισθὲν Πύθιον ἐντοπίζει ἡμᾶς εἰς τὴν νοτιᾶν ἐκβολὴν τοῦ αὐτοῦ στενοῦ, ὅπερ ἄρχεται κυρίως ὀλίγω βορειότερον τοῦ Χανίου Χατζηζώγα, πείθομαι, ὅτι καὶ ἐν τῷ νῷ τοῦ τε Πλινίου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, παρατασσόντων τὴν Βάλλα καὶ τὴν Φυλάκην, ὑπάρχει ἡ ἔννοια τοῦ στενοῦ, εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἔκιντο αἱ δύο αὐταὶ πόλεις. Πρὸς τοῦτο δ' ἄγει καὶ ἕτερον τεκμήριον. Τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα Βάλλα Βάλλαι (Βαλλαῖου), πρέπει νὰ εἶχε τὸ ἀρκτικὸν Β κατηγμένον ἐκ δίγαμμου, διότι λατινιστὶ μετεγράφει Valla, Vallaei (καὶ ἴσθι Balla ὡς τὸ Βέρροια - Berrhoea) καὶ ἐντεῦθεν Οὐάλλα (ὄθεν βεβαίως* Οὐαλλᾶῖοι).

Ἄλλ' εἰς τὴν νοτιᾶν ἐκβολὴν τοῦ στενοῦ 7 χιλιόμετρα πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου Χατζηζώγα εἶτε 20 χλμ. πρὸς δυσμὰς τοῦ Πυθίου κεῖται τὸ χωρίον Βουβάλα, πλησίον τοῦ ὁποίου κεῖται ἀρχαῖον τεῖχος «Παλαίαιαστρο», ἐνθα εὐρέθησαν καὶ ἐπιγραφαί, ὧν μία τῶν πρὸ τοῦ 300 χρόνων (*Πρακτικὰ Α. Ε.* 1914, 194, 196. *Α. Εφ.* 1913, 173, 179. πρβλ. 153). Τὸ ὄνομα ὅμως Βουβάλα, ἐν χώρᾳ μὴ τρεφούσῃ βουβάλους, εἶναι νομίζω αὐτὸ τοῦτο τὸ Οὐάλλα, προσελθὸν ἢ κατὰ παρετυμολογίαν ἢ κατὰ συμφυρμὸν τῶν δύο παλαιῶν τύπων ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ καὶ ὑπὸ ξενικὴν ἐπὶ αἰῶνας διοίκησιν.

Ἄνωτέρω εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ λατινικοῦ Va προέκυψε τὸ ἐλληνικὸν Οὐα (πρβλ. Calvinus - Καλουῖνος κ.τ. Ἐπάρχουσιν ὅμως παλαιὰ παραδείγματα, καθ' ἃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε καὶ ἐκ τοῦ F. π. χ. Φαξός, Ὁαξός (παρὰ τὸ Ἀξός), Φιλεὺς - Οὐλεὺς (παρὰ τὸ Ἰεὺς), Φαλίδιος - Ὁαλίδιος (παρὰ τὸ Ἀλίδιος Collitz - Bechtel, *Dialectinschr.* 5313 στ. 174 γ, 182 α καὶ σελ. 513). Δὲν γνωρίζω τί θὰ εἴπωσιν οἱ γλωσσολόγοι, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ *Φάλλα μετεγρᾶφη Βάλλα ἤδη κατὰ τὸν 5^{ον} αἰ. π. Χ., νομίζω, ὅτι τὸ Οὐάλλα προῆλθεν ἐκ τοῦ λατινικοῦ Valla εἰ καὶ δὲν ἐννοῶ πῶς οἱ λατῖνοι μετέγραψαν Valla, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ 5 αἰ. εἶχεν ἐνικῆσει ὁ τύπος Βάλλα. Ἡ μήπως συνυπῆρχον ἀμφότεροι, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ὁ συμφυρμὸς Βουβάλλα;

Κατὰ τ' ἀνωτέρω, οὔτε ἡ Βάλλα δύναται νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν Παλατίτσαν (*Heuzey Le mont Olympe* 189, 202) οὔτε τὸ κάστρον τῆς Βουβάλας μένει διαθέσιμον πρὸς τοποθέτησιν ἄλλης τινὸς πόλεως ὡς ἡ Ἀζωρος (*Annual of the Br. School* 1910-11, 201. *Πρακτ. τ. Α. Ε.* 1914 205) ἢ ἡ Δολίχη. Ἄν δὲ διὰ ταύτης τῆς τοποθετήσεως τῆς Βάλλας μειοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναγκαίων τειχῶν πρὸς τοποθέτησιν τῶν πόλεων τῆς Περραιβικῆς Τριπολίτιδος, ὑπομιμνήσκομεν, ὅτι ὑπάρχουσι *Πρακτικὰ* ἔ. ἄ. 188 ἐξ.) τὰ τεῖχη μεταξὺ Βουβάλας καὶ Λακκοῦδι, τὸ τῆς Βούρμπας (αὐτ. σ. 190, 163), τὸ παρὰ τὸ χάνι Χατζηζώγου (αὐτ. 197), τὸ Καστρὶ παρὰ τὴν Δούχλισταν (αὐτ. 205), τὸ παρὰ τὸ Σέλος (αὐτ. 205), ἕτερόν τι (αὐτ. σ. 206)—ἂν πάντα εἶναι ὀρθῶς ἠκριβωμένα—ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀφθονίαν.

Ἄλλ' ἂν ἡ Βουβάλα ἐπέχη τὴν θέσιν τῆς Βάλλας, τότε ἔχομεν ὄντως ταύτην φρουρὸν ἐγγύτατα πρὸς τὸ νότιον στόμιον τοῦ στενοῦ τοῦ Σαρανταπόρου ἀρχομένου κυρίως ὀλίγω βορειότερον τοῦ μνημονευθέντος χανίου. Εἶτε δὲ διότι ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ στενὸν διήρχετο ποτε διὰ τῆς Βάλλας, εἶτε διότι αὕτη εἶχε τὴν ἄμεσον φύλαξιν αὐτοῦ, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ὁ συνδυασμὸς τῆς Βάλλας καὶ τῶν στενωῶν, ὥστε νὰ ὀνομασθῶσι ταῦτα τῆς Βάλλας στενά, Βαλλάστενα, (πρὸβλ. Διὸς ὄρος, Διόσορος - Διοσορείτης Δαρείου κόμη - Δαριουκωμῆτης κ.τ.τ. Διὸς κοῦροι, Διόσκουροι, Διοσκουρίδης), ὅθεν τὸ Βαλλάστενα, Vallastena, ὅπερ παρὰ Λιβίῳ ἐφθάρη ὀπωσδήποτε (ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν;) εἰς Vol(l)ustana. Ὡστε τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἦτο Βάλλας στενά καὶ εἶχε δοθῆ ὑπ' ἀνθρώπων βλεπόντων τὰ στενά ἀπὸ νότου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.—Ἄνασκαφαὶ ἐν δυτικῇ Μακεδονίᾳ*, ὑπὸ **A. Κεραμοπούλλου.**

Πρὸς Δ τῆς Σιατίστης μεταξὺ Σελίστης (Ἐρατύρας νῦν) καὶ Αλιάκμονος εὔρον κεκαυμένην κόμην. Ἡ καταστροφή ἐγένετο τὸν χειμῶνα τοῦ 48 π.χ. κατὰ τὰς ἐνταῦθα γενομένας συγκρούσεις τοῦ Δομιτίου Καλβίνου καὶ Μετέλλου Σκιπίωνος. Ὁ Δίων ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Ἀππιανὸς ἔχουσιν ἀληθεῖς λεπτομερείας ἐλλειπούσας ἐκ τοῦ Καίσαρος: Καλῶς κρᾶνη ῥωμαϊκὰ εὐρέθησαν καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀλιάκμονος ὄχι πλησίον. Ἡ πεδιάς τῆς Ἐρατύρας καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν προσβάσεις ἀπὸ Β, Δ καὶ Α προστατεύονται ὑπὸ ἕξ τοῦλάχιστον παναρχαίων τειχῶν, ὧν δύο θαυμαστὰ διὰ τὸ μέγεθος, ἐκτισμένων ἐπὶ ἀπροσβάτων καὶ ἀνύδρων ὀρέων ἀναγομένων εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς αἱ διάφοροι περιοχαὶ τῆς Μακεδονίας ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐνιαῖον Μακεδονικὸν κράτος, ἴσως μάλιστα εἰς χρόνους μὴ ἀπέχοντας τῆς καθόδου τῶν Δωριέων.

Ἐβδομάδας τινὰς μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς ἄνω κόμης ἐπυρπολήθη ὑπὸ τοῦ Δομιτίου ἡ ὑπερκειμένη τῆς νῦν Φλωρίνης ἀρχαία πόλις, ἣν ἀνασκάπτω καὶ ἤτις ἦτο ἡ Ἡράκλεια τῆς Λύγκου, καὶ δὲν ἀνεκτίσθη, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἔφυγον βορειότερον κτίσαντες ἢ συνοικίσαντες τὴν παρὰ τὸ νῦν Μοναστήριον πόλιν, εἰς ἣν ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῆς καείσης φίλης πατρίδος, ὅθεν ἔκτοτε ἔχομεν Ἡράκλειαν Πελαγονίας ἀλλ' οὐχὶ πλέον Λύγκου.

Τὰ ἀγγεῖα εἰς ἀμφοτέρας τὰς θέσεις Σέλιτσαν καὶ Φλώριναν εἶναι ὅμοια: μεγάρικοι σκύφοι, κύλικες μετ' ἐντύπων κοσμημάτων ἐντὸς καὶ ἄλλα, ἐν οἷς καὶ ἐπιτόπια καὶ πατροπαράδοτα σχήματα.

Γ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ.— *Περὶ τοῦ σχήματος τοῦ τέμπλου τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ.*